

## **Sermo academicus de honore medici, servitute / [Herman Boerhaave].**

### **Contributors**

Boerhaave, Herman, 1668-1738.

### **Publication/Creation**

Leyden : I. Severinus, 1731.

### **Persistent URL**

<https://wellcomecollection.org/works/jgqdb3nb>

### **License and attribution**

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.




Wellcome Collection  
183 Euston Road  
London NW1 2BE UK  
T +44 (0)20 7611 8722  
E [library@wellcomecollection.org](mailto:library@wellcomecollection.org)  
<https://wellcomecollection.org>









Digitized by the Internet Archive  
in 2018 with funding from  
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30525937>









1085  
Bibl. 72-69

HERMANNI BOERHAAVE  
SERMO ACADEMICUS  
DE  
HONORE MEDICI, SERVITUTE.

QUEM HABUIT  
IN AUDITORIO MAGNO  
*VIII. Februarii Anni MDCCXXI.*

QUUM ITERUM PONERET RECTORATUM  
ACADEMIAE.



LUGDUNI BATAVORUM,  
Apud ISAACUM SEVERINUM.



HERMANNI BOERHAAVE  
SERMO ACADEMICUS

D.E.  
HONORE MEDICI SERVITUTE

QUAM HABUIT  
IN AUDITORIO MAGNO

NISI Februarii Anno MDCCLXXI  
QUOM ITERUM PONSERET RECTORATUM  
ACADEMIAE



LOCUM ASTRONOMI  
APRILIS ANNUM FEBRUARIUM



ILLUSTRES ACADEMIAE  
CURATORES.

*QUIQUE HIS, ET NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS-  
QUE URBIS CONSULIBUS, AB ACTIS ES,  
VIR GRAVISSIME.*

CLARISSIMI PROFESSORES, COLLEGAE  
CONJUNCTISSIMI.

CELEBERRIME COLLEGII ILLUSTRUM ET  
PRAEPOVENTIUM ORDINUM REGENS.

*VIR SPECTATISSIME, QUI TRIBUNALI  
ACADEMICO A SECRETIS.*

REVERENDI SACRORUM INTERPRETES.

DOCTORES, CIVES, HOSPITES, QUOCUNQUE  
ORDINE, VEL HONORE, INSIGNES.

SAPIENTIAE SACRA JUVENUM ACADEMICORUM  
CORONA.



entem si quid auget perspicientia  
veri, ad hominem quod attinet,  
sanctaeque virtutis praecepto regit  
animum, id vero mortalibus utile



inprimis habetur. Sed & illud quoque, quod corpori, cujus servitio utimur, sanitatem conciliat, ab usu laudat sapiens. Hisce autem commode fruendi instrumenta qui procurant, pacem scilicet, natamque inde vitae securitatem, caeteraque, quibus carere humana natura sine dolore nequit, salutare societati hominum & hos praecipue habemus.

Eo igitur praestabilior quisque, quo magis civium animos ornat sapientia, valetudinem corporibus tuetur, & praeclara artium cultura civili vitae commoda ministrat.

Illum equidem amabunt, atque honorabunt, boni, quem aptum hisce promovendis atque deditum cognoverint.

Testificatio libera, & publica, quam de hisce dotibus vox populi pronunciat, certis innixa rerum documentis, nonne verus honor est? Utilis agniti celebratio gloria censeatur; quae stulta, quoties utili caret, si Jovis auditur ad Palladem responsio.

Pal-



Palma igitur nobilis, posita in medio, illi cedet, qui agendo, vigilando, bene consulendo, optimum se dedit civem Reipublicae. Inanis caeterum omnis de honore contentio: neque enim pavidus superbi ad pedes provolutus, neque extorta formidine honorum verba, animum testantur venerabundi; sed benefacto devincti liberrima oratio. Hunc sibi honorem quum bonus quisque ambiat, detur & mihi summum in Academia Magistratum ponenti vice ultima, de HONORE MEDICI verba facere. Illum vero eo contineri solo, quod sit naturae SERVULUS, demonstrare animus est. Suo se jactent altiores Disciplinae loco, naturae servire imperanti, ea demum Medici suprema esto gloria. Juris relinquo Vestri judicare, si quid veri dixerō.

Cogitatione quidquid attingunt homines, aut DEUS est, aut Rerum Univerſum. Supremum Numen veneramur, aeternum, ſim-



plex, unum, & aliorum omnium causam. Adorare Majestatem hujus, & amare, mortalibus datur, ut se solus Ipse novit, ultra hic nihil datur.

Natura vero universa ratione incomprehensibili nobis, adeoque & ineffabili, a Jove producta, res complectitur, singulari quasque praeditas ingenio, eoque singulatim prorsus definitas. Ad paucos hae planetas, cometas raros, numero carentium stellarum ordines, horumque atmosphaeras, reducuntur. Haec autem omnia firmis adeo inter se teneri legibus, ut ultra quinquaginta jam secula, constantissimi ordinis tenacissima, ne minimum quidem aberraverint, varios quotidie per adspetus semper firma, Astronomi demonstrant: ut in his equidem mutare quid audax gentis humanae temeritas ne quidem affectaverit, nisi immanes terrae filios gigantes, magorum ineptissimos, delirantesve aniculas, fiderum  
sci-



scilicet dominas, inter homines quis censue-  
rit.

Tellurem hanc, verum planetam, con-  
templati propius, animantibus, stirpibus, fos-  
silibus, igne, aëre, aqua, constitui discimus.  
Obnoxia iterum omnia certo Autoris Naturae  
instituto, & nunquam violabili praecepto pa-  
rere iussa. Ut, qui curatius ea excussere,  
pulchre viderint, cuncta rerum produci, &  
dirigi, ab UNO, qui alius ab his omnibus,  
ante illa, supra eadem, & extra, existens, uno  
efficacis sapientiae decreto constituit, regitque,  
& universa, & singula.

Atqui haec inter homo est. Homo natu-  
rae confidentissimae Zoroastri dicta machina.  
Hic, omnium curiosus, negligens sui, infini-  
tae in alienis pervestigandis industriae, & suc-  
cessuum quoque felicitate clarus, Delphici  
vero moniti vel immemor vel contemtor, semet  
turpiter ignorat; se, inter illa, quae sui po-  
nit



nit arbitrii, omnium crebro gubernat quam stultissime. Futuras astrorum post secula apparitiones, ad scrupulos horae, certae telluris plagae praefinit, ostenditque eo ipso vires humano ingenio a DEO infusas. At quotusquisque ille, qui, iisdem facultatibus nitens, animum regere, & corpus, curat? Sane, ne Socratica quidem suada, suavissima illa Euripidi philomela, & dulcissima Athenarum, at veri tenax, firen eo vel unum perduxit Alcibiadem; cui tamen formando unice se dederat. Mente homo constat & corpore, diversis, at reductis in unum. Intelligentiam, memoriam, voluntatem, affectus, & Hippocraticum, mirum illud, impetum faciens, una cum actuosa immensae imaginationis vi, habet animus. Corpus certam compagis fabricam, humores, & utrorumque motus. Sano corpore mens valet, aegrescente illo & haec laborat, doletye. Medendi ideo peritiam facien-



pientum cuique scitu necessariam, Democriti  
 vox est ad Hippocratem. Percipiendi aciem  
 mathematicarum disciplinarum cultus acuit,  
 affectus Philosophia moderatur, corpus sola  
 Medicina curat. Corpus illud tantum gigni  
 ab homine solo, mare & foemina, prius na-  
 tis, aetate certa, definita lege, singulari de  
 materie, uno modo, constat quam certissime.  
 Hominum vero si quis primus fuerit, qua-  
 nam, quaeso, hic origine? Si mas, si foemi-  
 na, suae speciei solus similem excitare impos-  
 erat. Si duo requiruntur illi simul, ut caete-  
 ri de his nascerentur postea, duo tamen illi  
 alia ergo lege, quam reliqui, nati fuerant.  
 Nonne hinc colligitur, fuisse olim tempus,  
 quo telluris hujus non erat ullus homo incola.  
 Quin &, si semel omnis mortui essent, uni-  
 versae tum naturae rerum impossibile foret,  
 gentem humanam de integro instaurare. Na-  
 tos sponte de terra Athenienses, ne cicadae



quidem aureae, capillis horum innexae, suadebunt. Deucalionis & Pyrrhae caeco post tergum jactu lapidum mutatio sic potius creēt aborigines! Erit forte ut & seminatos Draconis e galea dentes in milites surrexisse armatos falli patiens credulitas agnoscat. Fabulosus hercle ridetur cautis Paracelsus, dum ebrius delirat de Pygmaeorum abnormi ortu. Archelai certe, Empedoclis, & Stöicorum, insaniens sapientia turpiora protulit. Primus homo accepit ortum de causa infinites maiore quam natura hominis est, imo vero, quam totum universum. Autoresque primigeni posterorum bini, simul nati, suis instructi partibus, una factis, mas & foemina, aetate integra, requirebantur. Corpus igitur hominis creando DEUS, masculinum vel tunc illud, & foemininum, fecit, deditque tum utrique simul, semelque, cunctas partes, apta semper, semper eadem, compositione ita consen-



fentientes in concinnam unius fabricam, ut actiones inde modo possent perfici, quas illi singulari proprias Creator destinaverat. Durare hinc in tempus certum, & speciem habili foetura, aliam ex alia prolem generando, sufficere valet. Quando vero exercendis omnibus officiis erat quam aptissimum, tum demum corpus hoc facultatem possidet illam, quam naturam hominis dicebat Hippocrates; sua scilicet in specie perfectissimam intelligendo valetudinem. Ut sapienti viro natura humana audiat summa requisitorum, omnibus ut muneribus suis corpus fungi queat, expedite, absque dolore, fatisque constanter.

Huic dein apponere quid, aut subducere, qui incipit, legem naturae violabit ilico, efficietque longe minus aptum concessas a natura facultates exsequi: statim quippe erit non hominis porro corpus, sed aliud quid, ab eo, quod divinus Artifex formaverat, diversum.



Volupe cui fuerit, naturam hanc cognoscere, sensus ille suos, acres fidosque rationis speculatores, omni arte acuat, auctaque horum per artem facultate fabricam exploret; sola sic natura praemonstrante, per intentos sensus assequetur structurae modum. Neque alia datur, quidquid incauti fingant, quidquid moliantur praecipites, via. Materiem ita, constructas inde partes, proprietates harum, viresque, concinnum apta per vincula nexum, usque ad minutissima quaeque completetut animo, sed ab apparente sensibus natura unice edoctus.

Omnis igitur Medici scientia, qua hanc notitiam adipiscitur, doctrina nititur solius naturae. Hanc sedulo observet ille erudientem magistram, infelix, ubi tumidus se effert, quasi suo ex promptuario nata hic cognitione saperet: natura, hac in parte disciplinae medicae, unice docet, casta utens Anatome ministra.

Quo-



Quoties vero unam se corporis particulam seorsus excutere artifex contendit, toties aliarum simul notione se egere experitur: haeret nempe omnibus, quam seclusam ab aliis eligit indagandam. Non finis hic, non principium, sed circulus est humanum corpus; in quo initium, medium, ultimumque, ubique est idem; neque posterior pars ab altera prius nata hic gignitur, at natae profecto omnes simul; implexae, fateor; informatae tamen. Cor partem clamat principem Philosophus, atque auctoritati facile credulum succinit vulgus. Quasi vero vigor hujus a nervis non penderet, ab arteria magna, & venis advehentibus. Non successiva nascuntur novarum formatione, sed simul jam & illae quoque genitae, quae seris tandem longam in diem prospicient usibus. Cordis in foetu pulmonisque contemplatio docet, simul, semelque, cuncta in unum usum adaptata: ut soli ita natu-



rae dictamini hic rursus auscultandum sit, neque ultra fingendum quidquam.

Imo vero & minimae quoque particulae productio toto eget corpore jam prius confecto; si enim illud antea non existeret, artium tunc omnium unitarum effectum unum pilum creare, negaretur. Quin etiam, universae scientiae humanae nefas, capillum facere unicum de corpore jam sano, nisi vasa ibidem, instrumenta, humoresque, praesto ad huc supererant, quae huic ipsi gignendo jam in originis primordio praefecerat naturae Faber. Absint autem haec: versate Vos nocturna tum, diurna versate, sollicitudine, tam fingendo, quam imitando, quidquid habetur industriae perspectum humanae, haud valebunt omnes Medici simul perditum hoc corpusculum renovare illa in plaga corporis, ubi olim laete creverat & sponte unica naturae potestate.

Quid porro de varietate partium dicam?

O



O quam haec infinita! formam, primordia, magnitudinem, hic memorabo? an de compositione, multitudine, situ, nexuque potius agam? ne aetas quidem idoneum sufficeret tempus: multiplicia adeo, at eodem semper elaborata modulo, eidem apta operi, & tamen sic affecta, ut, si de innumero horum numero unicum exemeris, statim de actione naturali aliquantum pereat. Quare, o Homo, cernis, Te de fabrefacti corporis particula minutissima nihil quidquam intelligere posse, nisi quod naturae acceptum debeas uni, quatenus se per sensus observandi copiam tibi fecit.

Si jam humores sano proprios homini spectamus; vasa his impleta nutritu vitam, ejusque illibatae actiones sustinent, faciendo, ut, quale semel salutis possederat beneficium, diu satis retinere queat. Succi tamen hi, de cibo, potuque, orti, sunt indolis ab ingenio naturalium liquorum alienae prorsus; ideoque, a  
pe-



peregrina cruditate, in maturitatem nostris eandem, coquendi. Eja vero, unum cogamus in corpusculum seculorum inventa omnium; eximia probatissimorum Artificum molimina; Mechanici, Hydrostatici, Hydraulici, Physici, Anatomici, Chemici, Medici, conscribantur! Poteruntne hi guttulam conficere roris, quo insuccantur oculi, vel narium ambages? Salivam, lubricantem mucum, succum gastricum, intestinorum humores, hepatis liquorem, fel vesiculae, pancreatis laticem, chylum, lympham, articulorum unguen, sanguinem, serum ejus, an hi arte sua dabunt? Palam ajo, horum nihil confore. En panem, en vinum. Coacti in conciliabulum Sophi parent inde cruoris unicam particulam. Frustra erunt. Sed cibaria sano corpore rudissimi rerum omnium recepta, per solam ejus naturam, instrumentis sanitatis usam, in singularia quaeque certo mutabuntur; non aberr-



errabit, sed producet suis locis propria, eademque semper, liquida; quod industriae acerrime excultae nefas. Hippocrates, sollicito his volutis animo, exclamat obstupescens, quae faciunt, non sciunt, sed videntur scire; quum fiant divina necessitate, destinatum Jovis institutum implent. Nos, quid ad haec? DEUS, corpore valentis hominis necessarios saluti succos ut pararet, instruxit illud artificiosis tot machinis, affabre in unum opus aptatis, tot irrigavit, & variis, humoribus, eoque temperavit motuum citamine, ut tandem universorum conspirantium ope tales, nec alii unquam, enascerentur: unum si deest ex tam multis, frustra eosdem speramus postea. Adeo hic nihil temerarium, supervacaneum nihil, casu nihil genitum. Commansio alimenterum praestanda ore, quot dentes, ossa, musculos, humores, postulat? mansorum deglutitio quot organa adhibet? Ut salubris co-

C

dio



Etio contingat in ventriculo, quam multiplicatae causae requiruntur? detinent hae, aliae calefaciunt, illae terunt, quaedam mutant, fervere cogunt, putrefaciunt, sunt quae miscent, & quae secernunt, dantur & expellentes suis divisae temporibus. Quam est mirabilis dia intestinorum fabrica? quam variis irrigua succis? aureae bilis rivuli, turbida fluentia jecoris, limpidi de scaturigine callicreatis latices, impressa undique lymphæ, spirituum infusorum copia, huc affluunt. Fistulae intestinalis omni in plaga nova ubique fabrica, motus ab ipsa crebro morte superstes sinuosus, alligatio ad rugosas mesenterii fimbrias ne post tot jam impensa examini secula satis explorata, bibula villosae lanuginis oscula, valvae mox bifores haustum in vias dirigentes chylum, electro purior illi mista aqua. Ilicet numero obruimur. Quo fiat salutaris gutta humoris, myriades variorum canalium laborant, milleni advolant indiginæ hu-



humores, unus si fuerit officii negligens, gignetur succus, sed non, ut ante, naturalis. Est facultas haec naturae adeo propria foli, ut Chemicorum exercitatissimi nequeant sanguinem renovare miscendo ea denuo, quae ipsi arte inde prius produxerant. O mortales DEUM adoretis, qui consistentia, & fluida, unam in fabricam ita hic composuit, ut ejus tandem unius potestate perditis simillima parare valeat, omni vero alteri causae id reliquit prorsus impossibile. Si quis, diligenter vim speculatus naturae, constans imitatur, tum speret laetus, vere se sanitatem tueri posse. Sed periculosa plena est ars aleae, quae quid secus audeat.

Quamvis tamen humores, vi naturali corporis jam geniti, vasa replent sana; ne sic tamen ideo vita inde actiuosa surgit: sanus, sub aqua suffocatus, habet, quae prius, omnia, motus abest solus, abest vita. Si vero, non-



dum corrupto mora, corpori aër in pulmones vi satis forti agitur, & remittitur, sicque illorum reciprocatur actio, suscitatur quiescens sanguis, redit frigenti vita, & aliis quoque reparanda modis. Corpus ergo nostrum affabre factum, suisque dives humoribus, est quidem machinamentum vitae suscipiendae satis aptum, sed si causa modo prius accesserit externa motum primum inprimens. Haec autem rectius applicari nequit, quam si per nares, vel os, impulso aëre pulmo erigitur hactenus collapsus. Si enim cuncta in solidis, fluidisque, requisita praesto tunc fuerint, statim agitated thorax, cordis auriculas, & cava, arterias, cerebrum, cerebellum, nervos, laceratos, & viscera, movebit, motusque hic, semel natus, ex structura necessario continenter perget certa lege. Mirabilitas hujus legis, Michaëli Serveto primum conspecta, ab Andrea Caesalpino memorata, Realdo Columbo



bo utcunque descripta, tandem magnifico Gulielmo Harvaeo absolute demonstrata, per Antonium denique Leeuwenhoeckium oculis subiecta fidelibus, patefecit tandem mortalibus mobilis perpetui, tamdiu quaesiti, imaginem veram. Rapidus ille humorum trajetus per viscera, vita; aequabilitas illius universa per vasa, sanitas; utriusque ratio postulat procreatam simul cum omnibus suis partibus corpus, exigit praesentes humores vitales, horumque jugem, & definitum, per vasa circuitum.

In quibus sola iterum natura per omnia agit simul, semel inchoatos motus ex se assiduo regenerans, quamdiu compagi sua modo constat integritas.

Ortum primi impetus quis explicabit? leges ejusdem quis intelliget? aberrantis quis corrigit vitia? Ille rursus solus, qui perspexit ea, quae humanae gentis Pater, atque Cu-



stos, creavit, conjunxitque, circuitui tali exordiando, & continuando, paria. Sed una haec iterum vice, uno proposito, nata denuo agnoscit. Cordis actione cessante, mors est, ea vigente, vita. Ut agat cor, nervorum eget virtute, quae lacertos ejus excitet. Neque nervis haec facultas nisi a cerebello est. Atqui hujus potentia imputanda arteriarum sanguini, per pulsum ejusdem cordis ad cerebellum appresso. Causa ergo hîc, effectu suo prior, tamen ab hoc pendet. Nequit moveri musculosa nobilis fabrica visceris, quin aorta sanguinem corde expressum reprimat vi aequilibrata virtuti ejus in proprias cordi arterias, coronariae vocantur. Sed, qui expectes opus ab arteria, nisi cor constrictum pulsû sanguinis violentia aortam jam prius dilataverit? Et hic adeo effectus suam iterum causam facit! Non ruit in vacuos cordis thalamos pressus de auriculis, & sinubus venosis, sanguis,



guis, praeter eum, quem cor prius dederat. Movet omnia, ab omnibus movetur; non valuit humores stagnantes cor propellere, nec potuere hi quiescens cor agitare; sed in principio vitae motus ab alia ortus fuit causa. Nemo promittat notitiam sanitatis ex conceptu singularis causae, verum ex natura facti jam prius corporis integri, cui, sic aptato, semel datus impetus, repente agitat molem, & motum continuat. O quam sensere semet elusos, qui, subtilitate freti acutissima, sperabant causam vitalis humorum reciprocationis investigare in sola fabrica partium! Alii solis in humoribus! Hi in una parte principe! Illi in aliquo liquore singulari. Sero tamen visum fuit, post vana tot molimina, oportuisse prius intelligere, quidquid in consistentibus fluidisque obtinet, atque causam motus simul rite assequi: vitae aliter rationem, integritatis hujus, quae sanitas, affectiones utriusque, quas actiones vocant, quis est, qui intelligat? Si



Si igitur in cognoscendis motibus his, horumque salutari regimine, potissima se exercet artis occupatio, nudo etiam naturae hic obsequio Medicus quid proficit. Haec observanti suas dictat leges, quibus affixa ciēt motus, sustinet, mutatque. Harum legum cognitione, praestitoque cognitis obsequio, vitam conservat Artifex, sanitatem tuetur, curat morbos, ducitque hominem in illa longaeva vitae spatia, quae, limitata & in hisce, natura iterum poterit admittere.

Acutissimae mentis valet nihil acies intensissima, ut ex se haec intelligat, a sola vero natura discit omnia. Gumnosophistae Indi, Babylonii, Chaldaei, Aegyptii, Graeci, & post hos gentium sapientissimae, a sexaginta fere seculis, per attentas industria vires ingenii contenderunt capere arcanam in his rationem corporis. At quanta spe exciderunt! Simplex naturae scrutator Harvaeus, suo diffusus



ratione, sensibus unice utens & sedulo, abscondita protulit. Adeo parum lucis fundit consulta notionum speculatio, tam multum emittit instituta per sensus naturae exploratio.

Altiolem hic cerno rerum nasci ordinem! Quid enim? Medicinam video scientiam eorum, quae constructum a DEO corpus humanum agit in semet, & in alia, quaeque pati potest ab aliis corporibus. De iis, quae in partes exercet proprias, atque in alimenta, pauca dixi, medicamenta vero & venena jam perfunctorie consideremus. In haec corpus agit nostrum, sed & agunt illa in idem. Praeque tamen pendent unice a particulari prorsus indole, qua naturam instruxit humanam Conditor, neque ratione alia, quacunque demum de causa, unquam poterunt intelligi. Quaecunque ad opem potentia applicantur viventi, corpus ita mutant, ut tandem mutantur, sicque operando amittant vi-

D

res,



res, desinantque ultra agere. Nullum tamen horum vim consuetam in cadaver exercet, excepto igne, & paucis rodentibus. Actione vitae sola redduntur actuosa. Virulentissima de Stibio, vel Veratro, vomitoria; purgantia fere lethalia de Colocynthide & Tithymallo; laticem cientia saccatum de corpore ex stillatio Terebinthinae oleo; urgentissima de Theriacali aceto & ammoniaco, vel viperino, sale pellendo sudori remedia; Argenti vivi mirifica virtus, eximia facultate omnia exsuperans, tantundem in cadavere praestant, quantum facerent puris condita in vitris. Venam seca, sanguis haud exsilit; tunde arteriam, vix, nisi jejunos, cruor de vulnere defluit; inflammantia, rodentia, vesiculas elevantia, nihil agunt quidquam; neque balsami consolidant, digerentia pus non generant, neque composita recte ossa, adhibitis etiam osteocollis fracta concresecunt.

Re-



Remediorum ergo eadem, quae alimentorum, potestas hoc respectu: Agunt nempe, quatenus a natura humana, ejusdemve reliquiis, accepta, motaque, inde suos in actus demum deducuntur, ut ita ope horum adjuta natura morbos sanet medicabiles. Quis igitur apte dixerit de viribus medicamentorum? Unus ille, qui mutatam ab his applicatis naturam & mutantem alia, observavit caute. Extra haec qui vel pedem movet errat ilico; neque & in his ex ingenio, solertissimo, vel minimum quid licet fingere.

Horum ergo certus venena consideret. O quam aliena hic omnia, quam videbit miraculosa! His acer Achilles, Diomedes fortis, prudens Ulysses, annosus Nestor, cadunt. Tu vero Medice, quinam haec cognosces? quos inde effectus praedices? quomodo occurreres? Sis in artis sapientia princeps, tiro hic eris, Hippocrates se idiotam profitebitur.



Mortalium fortissimus, sanitatis vigore & aetatis superbus, toto trahat pectore vaporem, qui de spumante musto fervens exsilit exiguum per spiramentum ex ingenti cado, aestuante praecipue vindemiae tempestate, horresco referens! mortuus cadit, ut fatale Jovis fulmen velocius non feriat. Lethali Cicuta necat & frigido, stupore; deliriis, terrificisque horrendum spasmodis aquaticum Sium nostras; Oenantharum maxima stupendis exitialis anxietatibus; Aconita praefocant; exurunt Euphorbia; furores Solanum, dementiam fatalem Hyoscyamus, Stramonium memoriae vim deletam, parit, & mortem inde; factumque certa miscela Indorum Toxicum, ipso tremendum sono, Poult, deleta omni divinae aurae particulae facultate, tabidi corporis aridam modo imaginem linquit. Dipsas siti, putredine Seps, Cantharides ardore urinae, spuito sanguinis Lepus marinus, ictero Vipera, Aspis,



Aspis somno, inflatu Prester, sanguinis per omnia effluxu Haemorrhoeus, occidunt, halitu solo, rabiosus Canis, heu, quo deducit hominem! Quid Anatome? quid humorum cognitio? quid perspectus eorum circuitus? quid Mathesis? quid Physice, omnisve alia sapientia Medica, juvat? Si vera loqui juvat, natura humana ita se habet ad venena, haec ita ad illam. Hic subsistit prudentia, nec inani figmentorum licentiae indulgens, solertiam acuit, attenta spectat & tacita modos, quae agunt, & domantur. Atqui commovetur animus! pessima quippe horum mortuo ultra faciunt nihil; an ergo vitae amabilis actioni carae & virulenta quoque imputanda luis efficacia! hujus certe superstes facultas, antidoto adjuta, sola est, quae enervando, aut expellendo, a maligno liberat. Estque mirus adeo hic nostram naturam inter & virus concursus, ut suum haud noceat Viperae vene-



num, neque ardeat proprio igne tenellum  
Cantharidibus corpusculum. Exitiale homi-  
ni, Coturnici pabulum, Veratrum, cani le-  
thalis, non homini, Nux Vomica; huic sa-  
lubris, mortifera avium pluribus, amarior A-  
mygdalus. Haec, & infinita id genus alia,  
qui ex affectionibus corporum communibus  
extricare conati, frustra caput scalpendo diu,  
& rodendo unguis, nihil dixere tolerabilis.  
Infligit ictum aculeo caudae Scorpius extremo  
digiti articulo. Mors post dira venit mala,  
irrito medelae conamine, si recens tritus pla-  
gae imponitur, sanat, aut si inungitur pauco  
vulnus oleo, in quo vivi Scorpii decocti sunt,  
ut mali nihil de vulnere sequatur. Observe-  
tur natura hominis obnoxia venenis; Toxicor-  
um in illam facultas exploretur; quid corpo-  
ris nostri valeat in ea potestas, indagemus;  
quaenam doment maligni virulentiam, quae-  
rat artifex; sollicita demum legis a natura la-  
tae



tae observatio dabit necessariam Medico scientiam.

In sanandis tandem morbis principatum obtinet natura, quae vulnera pura cito consolidat & ossa fracta, si minister Medicus peregrina sustulit, separata in situm naturalem reposit, atque aptata, quiescentia, & humecta, detinet. Ulcera depurantur solo genito pure, solius naturae sobole. Quid sanat inflammata? sola natura, febre resolvens, suppurans, aut separans. Natos tumores vitalium humorum circuitus, si sanabiles, discutit, aut digerit.

Ars naturae propositum sequendo, calore, emollitione, & fricatione, adjuvat. Si his non cedit, ferro tentatur, vel igne, malum, aut immedicabile non attingitur. Fracta, luxata, separata, aut propriis elapsa locis, raro valet natura reponere: quippe victa. Ars vero vias naturae calcans, exercitata dextera situm



tum reddit pristinum disjunctis, &, dum caute retinet quieta, caeterum deinde natura sola perficit; qua deficiente, reponit frustra Artifex: fractum semel os in cadavere non unitur. Laboranti tamen naturae evidentius nunquam ab Medico succurritur, quam in vulnere, fractis, luxato, elapsis, plethora, & violenta inflammatione.

Sed ad modos sanandi naturae consuetos, artisque fortunatos, veniamus. Vix alieni quid natum in vivente, aut extrinsecus in illud susceptum, furtim licet, ipsa statim fabricae conditio, falli nescia, motus excitat, ad expellendum, quod mora noceret; ad mitiganda aspera; resolvenda spissa; ad dissoluta nimis cogenda. O quae molimina vomitus, aliarumque expulsionum per alvi, vesicae, cutis, vias! quae excitationes, attractionesque, humorum ad sedem mali, ut diluat, abluat, detergeat, leniat, proturbet, noxiam! Qui  
fe-



febriles impetus, ut expellant, enervent, invertant, maturent, assimilent materiem peregrinam mali; vel ut secernatur sincero quod corrigi nefas; denique, ut, novis turbata, dein iisdem ferendis natura assuescat. Id nempe eximii tenet febris, ut, insueti stimulo nata, faciat habilem naturam, ut ipsa febre idonea fiat impune admittere postea, quae prima vice laeserant: quod pestis, fervidae pustulae, vari ulcerosi, victus insolitus, peregrinus aër, ipsa venena, docent. Febrim laudamus Medici instrumentum felicissimum, quo natura perficit mille morborum acutorum, & diuturnorum, aliter incurabilium, sanationem perfectissimam. Febre, a natura data, Medicus utens, eique diluentia, blandeque resolventia, sufficiens, praestat salutifera. Medicus naturae gnarus, ejusdemque imitator, impari ad chronicos naturae succurrit, suscitata febre per artem, quam ciere ipsa

E

im-



impos erat. Quibusnam adhaec utitur? attenuat, calefacit, dolores ciet, exercet, fricat, fovet, movet, rubefacit, victu, medicamentis, manu: ut febrim creet laboriosus, qua ingeniose directa languentem erigat naturam, durumque frangat morbum. Ut enim in acutis impetus hostile maturatum, subactumque, per abscessus, metastases, evacuationes proturbaverat, vias parando saepe occultissimas, soli illi intellectas, neque ulla sagacitate, nisi naturae indicio, praevidendas. Medicinae facultas, fida illius pedisequa, pares motus, coctiones, separationes, cuniculos, exilia, proscriptiones, molitur, ut aegrotantes liberet. Horumque tanto felicior eventus, quo minus distiterit vera naturae praemonstratione. Vix mihi tempero, quin palam cognito exemplo simplicitatem naturalis sanationis, & artificialis, ob oculos ponam. Gutturula aceti oculi membranam externam at-

-m  
tin-



tingat; certe tenellam laederet: sed, fidelis custodia, limina servans, dolor vi convellit orbicularem palpebrarum musculum. Ille bulbum oculi ad glandulam lachrymiferam apprimat, exprimit laticem, cuius leni copia acetum acriter temperat, & infractum tuto ejicit. Arsenicum, dolose ventriculo receptum, si se penetraret in adyta, ocyllime occideret. Sed incorruptus custos furtim insinuatum hostem vomitu atroci expellere insurgit. Ut faciat, aquae abundantiam undique de vasis in stomachum allicit, & ad intestina invocat. Nec mora, per sitim intolerabilem, aquae potum imperat, non requiescens, donec his ministris vincat, aut succumbat. Quid ars ad haec? callidae speculata naturae conatus, tepidae affusu, diductis palpebris, aceto sic infracto, liberabit oculum. Ventriculum tempestive ab arsenico solvit, exhibendo aes vomitorium, quod ex tempore subvertit stomachum,



chum, infunditque quam largissimam tepidae copiam. Sic, nec aliter, tuto sanat.

Idem in aliis demonstrarem facile: sed leni abuterer Vestrum patientia, melioribus sacra tempora morarer. Et jam satis constat, Medici esse, naturae leges audire sedulo, fideliter sequi, ut servi iussa herilia exsequi. Si ergo rei ex officio bene gestae iusta debetur gloria, verus honor Medici erit, si serviendo liberaliter fidelem se praestiterit naturae SERVULUM. Talem se dedit maximus Hippocrates: naturam agnovit morborum medicatricem, hanc sibi ad omnia sufficere, vitae munia dispensare, regere, conservare, nil inepte, nil frustra, moliri, & consuetis gaudere, dictitat. Medicum ejus ministrum, observando, recordando, comparando, ex his solis ratiocinando, decere, ut liberalis offerat necessaria, amoliatur providus obstacula, naturam juvet, hanc sequatur. Ita contra illam  
ni-



nihil contendendo quidquam, sed fidam ducem sequendo, ad sanae vitae longaevitatem duci. Talem laudavit inclytus, o qualis vir, nisi per chemica jactantior, Helmontius. Talem ille agnovit naturam genitricem moliminum, queis se tentat expedire a susceptis noxiis, dum minima scintilla in late depopulans crescit incendium, ut pestis, papulae, vari, veneris lues, venena, contagium rabiosi canis, docent; addidit ex Paracelsicis, suisque, dari, quae minima de molecula spirent salubres auras vitae humanae ad sanandos morbos alias incurabiles.

Talem se gessit sapiens Sydenhamus, suo de sinu propria prius ibi condita, reposita, & digesta, naturae observata, quoties usus erat, promens. His equidem propterea, quod fideliter servierant, summum, quod habebat, pretium natura persolvit.

Hippocrati honores ab Hercule secundos,



victum in prytaneo cum posteris, statuam aeneam, viventi detulerunt Athenae. Quum interim Alexander, mille inter mortes pro salute dimicans, desperat, vel sic mereri, ut possit laudari oratoribus Atheniensium.

Vos, Praeclari Juvenes, qui generoso vitae instituto ad honores grassamini, qui sapientia Medica parantur, utamini priscorum exemplis, fruamini oportunitate, & felicitate, temporum, quam cura PATRUM hac in Academia vobis largitur. Generales naturae leges a Mathematicis discite, qui communes corporibus proprietates, & ortas inde vires, Mechanice, Hydrostatice, Hydraulice, explicant. Cognoscite dein singulares, certoque proprias facultates corpori, quae tam ingeniose, quam laboriose, per experimenta Physica, & Chemica, demonstrantur a Viris, quibus, spe bene merendi, omnis labor placet. Conditionem spectate, qua tenui de pulvere pul-



corpus homini construxit DEUS, exponente Clarissimo Viro, qui stationem hanc pulchre adeo peragit; Qui feliciter vobis explicat, quidquid seculorum ordo, nostraeque aetatis eximia prosperitas, labor proprius, habet. Audite enarrantes annosae artis experimenta Eos, qui, aetate in his consumpta, didicere magistra natura, Vosque docent, quae tuendae valetudini, morbis curandis, producendae vitae, profunt. Sectemini egregium Virum, qui, Paradisi hujus pomeria extendere dignus, panaceae succos, herbasque salubres, indicat, venenatas prudenti admonitione ostendit. Usu tot, tantorumque, bonorum erigantur animi, ut laeti veniant in curas, & labores, ut instent operi, successus urgeant, eventuum securi. Non fuit alia tempestate, alio non datur loco, fortunatior his sacris colendis oportunitas. Eam vero grati acceptam feramus Autoritati, Sapientiae, & Vigilantiae,



tiae, ILLUSTRUM, & NOBILISSIMORUM, ACADEMIAE CURATORUM, & NOBILISSIMORUM, AMPLISSIMORUMQUE, CONSULUM invictae hujus Urbis. Qui, sanctae mentis puritate in publica commoda Athenaei unice intenti, anxie & religiose optimos quaerere, repertos honore & liberalitate allicere, & bene merentes dignis honorare praemiis, suum esse putant.

Datum a DEO CURATOREM ACADEMIAE, TE, EXIMIE DUSSENIE, fortunato inter HOS conspicio, Te Curatrem hoc de loco saluto. Si Te PATRIAE inter PATRES egregium liberae Reipublicae vox laudat, justum eo rependit decus Perspicientiae Tui ingenii, liberalium artium disciplina excultissimi, intemeratae animi virtuti, morum integerrimorum sanctae simplicitati, facultatibus ad judicandum, con-  
fu-



fulendum, & faciendum appositissimis. Haec, propria TIBI dona, in TE agnoscit Academia, atque suspicit, TE adeo CURATOREM oculis, animisque, excipit, pro salute Tua, & auspicato in augustum hoc virtutis templum & sapientiae ingressu, vota facit solennia. Libertati, Communitati publicae, liberalibus studiis, & inermibus Musis, sis felix O, Bonusque, diu! Praesidium sis, & decus, huic sacro artibus & virtuti loco, huic civium Patriae utilium seminario. Laetus diu intersis populo Academico, donec, decurso virtutis stadio, serus in coelum redeas?

Quod unum superest, locum hunc, lege & Majorum more, vacuum facio, Numen veneratus pro salute Publica, & Academica!

D I X I.

F

AR-



A R T I S M E D I C A E  
O R N A M E N T O  
HERMANNO BOERHAVIO,

Medicum Naturae Servum suis coloribus  
designanti

FELICITATEM!

**D**ecus Medentum nobile, pristini  
Tutamen aevi, in quo sapientiae  
Splendor renidet publicaeque  
Eximium columen salutis.

Musae salutant Te reducem Sibi,  
Pallasque Phoebi depositum, metu  
Mali minantis vix solutum,  
Sollicitis venerata votis,

Audire gestit vocis amabiles  
Et rore tinctos ambrosio sales:  
Sacrosque Naturae recessus  
Tramite non dubio legentem



*Mirata, plausu prosequitur novo,  
Laetum per Orbem praepete gloria,  
Regina cui Virtus in arce  
Constituit meritos honores.*

*Infirmittatis conscia mens vigil  
Agnoscat artis praesidium leve,  
Dum magna promittunt probroso  
Stultitiae pretio superbi.*

*Credemus? immo credere nos juvat  
De se fatenti BOERHAVIO, cui  
Natura se doctis probavit  
Usibus ingenuoque cultu.*

*O sancta summi simplicitas Viri!  
BOERHAVIANAE est gloria copiae  
Ductrice Naturâ per omnes  
Ire gradus famulante sensu.*

*Huic serviendum omni obsequio & fide;  
Mercede certâ, quâ sine nil, nisi  
Furvae tenebrarum latebrae,  
Ludibrii vaga monstra, restant.*



*Tantis modesti viribus ingent  
Natura partes credidit & vicem,  
Mentisque divinae sagaci  
Arbitrio sua sacra confert.*

*Nil scire fassum pars bona civium  
Scivisse dixit plurima Socratem,  
Interque mortales Apollo  
Omnibus anteferebat unum.*

*Aegris levandis quem Pietas jubet  
Servile nomen sumere, provida  
Natura designavit Orbi  
Subsidium misero supremum.*

*Sit ista terris laeta salus diu  
Votis diurnis poscimus; & tholo  
Suspensa vivaci perennent  
BOERHAVIAE monumenta laudis!*

**HENR. SNAKENBURG.**















